

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA

F. G. JACOBSA,

predstavljeni 27. oktobra 2005¹

1. Ta pritožba se nanaša naizračun pokojninske dobe, ki je bila priznana uradnici Sveta na podlagi sistema pokojninskega zavarovanja Skupnosti po prenosu pavšala za odkup pravic do starostne pokojnine, ki jih je pridobila na podlagi nacionalnega sistema. Obenem odpira nekatera temeljna vprašanja v zvezi z enakim obravnavanjem.

2. Izpodbijani izračun je bil opravljen v skladu z upoštevnimi določbami Kadrovskih predpisov in izvedbenih predpisov Sveta.

3. Pritožnica je pred Sodiščem prve stopnje izpodbijala odločbo o izračunu, tako da se je sklicevala na nezakonitost navedenih določb, ker naj bi kršile zlasti načelo enakega obravnavanja.

4. Pritožnica ugovarja zlasti tem vidikom:

— aktuarske vrednosti, uporabljene pri izračunu, diskriminirajo ženske;

— te aktuarske vrednosti diskriminirajo tudi glede na starost, ker progresivno škodujejo vsem uradnikom, ki imajo višjo starost ob zaposlitvi; in

— različici formule za preračun valut, uporabljeni za izračun protivrednosti v eurih zneska v drugi valuti, lahko povzročita različno obravnavanje v škodo uradnikom, ki so prispevali v pokojninski sistem države članice s trdno valuto.

¹ — Jezik izvornika: angleščina.

Pravni okvir

ne glede zakonskega ali družinskega statusa in zlasti glede:

Prepoved diskriminacije

5. Člen 12 ES prepoveduje diskriminacijo glede na državljanstvo v okviru področja uporabe Pogodbe.

— namena sistemov in pogojev za dostop do njih,

6. Člen 141 ES od držav članic zahteva uporabo načela enakega plačila moških in žensk za enako delo. V skladu s tem členom pomeni plačilo kateri koli prejemek, ki ga delavec prejme iz naslova zaposlitve, neposredno ali posredno, od svojega delodajalca.

— obveznosti glede prispevkov in izračunavanja prispevkov,

7. Direktiva Sveta 79/7/EGS² se, *inter alia*, uporablja za obvezne sisteme starostnega pokojninskega zavarovanja. Člen 4(1) določa:

— izračunavanja dajatev, vključno z zvišanjem zaradi zakonskega partnerja in vzdrževancev, in pogojev, ki urejajo trajanje in obdržanje upravičenosti do dajatev.“

„Načelo enakega obravnavanja pomeni, da ni nobene diskriminacije na podlagi spola, bodisi posredne ali neposredne, še posebno

8. Direktiva Sveta 86/378/EGS³ se, *inter alia*, uporablja v poklicnih pokojninskih sistemih. Člen 5(1) določa:

„Pod pogoji, navedenimi v naslednjih določbah, načelo enakega obravnavanja pomeni, da ni nobene diskriminacije na podlagi spola,

2 — Direktiva Sveta 79/7/EGS dne 19. decembra 1978 o postopnem izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti (UL 1979, L 6, str. 24).

3 — Direktiva Sveta 86/378/EGS dne 24. julija 1986 o izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v poklicnih sistemih socialne varnosti (UL L 225, str. 40), spremenjena z Direktivo Sveta 96/97/ES z dne 20. decembra 1996 (UL 1997, L 46, str. 20).

bodisi posredne ali neposredne, še posebno ne glede zakonskega ali družinskega statusa in zlasti glede:

— obsega sistemov in pogojev za dostop do njih;

— obveznosti glede prispevkov in izračunavanja prispevkov;

— izračunavanja dajatev, vključno z zvišanjem zaradi zakonskega partnerja in vzdrževancev, in pogojev, ki urejajo trajanje in obdržanje upravičenosti do dajatev.“

(h) določitev različnih ravni dajatev, razen kolikor so nujne zaradi upoštevanja aktuarskih faktorjev za izračune, ki se razlikujejo glede na spol, pri [shemah] z določenimi prispevki.

Pri [naložbenih shemah z vnaprej določenimi prejemki] so nekateri elementi (njihovi primeri so v prilogi) lahko neenaki, kadar ob izvajanju financiranja [sheme] različni zneski izhajajo iz uporabe aktuarskih faktorjev glede na spol;

[...]“

9. Člen 6(1) določa:

„Določbe, ki so v nasprotju z [načelom] enakega obravnavanja, so tiste, ki neposredno ali posredno temeljijo na spolu, zlasti v povezavi z zakonskim ali družinskim statusom, za:

[...]

10. Primeri elementov, ki so lahko neenaki glede na naložbene sheme z vnaprej določenimi prejemki, v smislu člena 6(1)(h) in navedeni v prilogi, vključujejo „prenos pokojninskih pravic“.

11. Vendar pokojninski sistem Skupnosti ni niti obvezen niti poklicen pokojninski sistem; vzpostavljajo ga Kadrovski predpisi za urad-

nike Evropskih skupnosti (v nadaljevanju: Kadrovski predpisi).⁴

uradnike, ki je podrobno urejen v prilogi VIII h Kadrovskim predpisom.

12. Člen 1a(1) Kadrovskih predpisov je v času nastanka dejstev obravnavanega primera predvideval: „Uradniki so po teh kadrovskih predpisih upravičeni do enakega obravnavanja, brez neposredne ali posredne diskriminacije glede rase, političnega, svetovnonazorskega ali verskega prepričanja, spola ali spolne usmeritve, ne da bi to posegalo v posebne določbe, ki zahtevajo določen zakonski stan.“⁵

14. Na podlagi člena 77 je znesek pokojnine v času nastanka dejstev v bistvu znašal od 2 % uradnikove zadnje plače za vsako leto zaposlitve do največ 70 %. Izplačila dajatev na podlagi člena 83 bremenijo proračun Skupnosti in države članice skupno jamčijo za njihovo plačilo, uradniki pa prispevajo tretjino stroškov financiranja sistema.

Upoštevene pokojninske določbe

Splošno

13. Člen 77 in naslednji Kadrovskih predpisov vzpostavljajo pokojninski sistem za

15. Ta prispevek se odtegne v obliki odstotka od plače, ki je za vse uradnike enak in se občasno določa tako, da vsota vplačanih prispevkov s strani vseh uradnikov čim bolj ustreza eni tretjini stroškov izplačanih pokojnin.⁶

4 — Uredba Sveta (EGS, Euratom, ESPJ) št. 259/68 z dne 29. februarja 1968 o določitvi Kadrovskih predpisov za uradnike in Pogojev za zaposlitev drugih uslužbencev Evropskih skupnosti in uvedbi posebnih ukrepov, ki se začasno uporabljajo za uradnike Komisije (UL L 56, str. 1), kot je bila večkrat spremenjena. Člen 1a je bil uveden z Uredbo Sveta (ES, ESPJ, Euratom) št. 781/98 z dne 7. aprila 1998 o spremembi Kadrovskih predpisov glede enakega obravnavanja (UL L 113, str. 4).

5 — Enako določbo od 1. maja 2004 vsebuje člen 1d(1), ki določa: „Pri uporabi teh kadrovskih predpisov je prepovedana kakršna koli diskriminacija na podlagi spola, rase, barve kože, narodnostnega ali socialnega izvora, genetskih značilnosti, jezika, vere ali prepričanja, političnega ali drugega prepričanja, pripadnosti narodni manjšini, premoženja, rojstva, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.“

6 — Skupni znesek je kot „prispevki zaposlenih za pokojninsko zavarovanje“ vpisan na strani dohodkov proračuna Evropske unije (čeprav ne gre za pravi dohodek, temveč prej za zmanjšanje odhodkov), skupaj s prenosi pokojninskih pravic, z odkupi pokojninskih pravic in s prispevki zaposlenih na (neplačanem) dopustu iz osebnih razlogov (ki so pravi dohodki). Dejansko mora vsota vseh teh kategorij pokrivati tretjino stroškov izplačanih pokojnin, čeprav največji delež predstavljajo prispevki od plač.

16. Člen 83(4)⁷ Kadrovskih predpisov je v času nastanka dejstev tako določal: — je opravljal dejavnost kot zaposlena ali samozaposlena oseba;

„Če aktuarska ocena pokojninskega sistema, ki jo na zahtevo Sveta opravi en ali več usposobljenih strokovnjakov, pokaže, da prispevki uradnikov ne zadostujejo za financiranje ene tretjine dajatev pokojninskega sistema, proračunski organ [...] določi, kako je treba spremeniti prispevne stopnje ali upokojitveno starost.“

ima ob zaposlitvi pravico Skupnostim plačati bodisi aktuarski ekvivalent bodisi pavšal za odkup [⁸] pravic do starostne pokojnine, ki jih je pridobil na podlagi takega dela ali dejavnosti.

Prenos pokojninskih pravic v sistem Skupnosti

V takem primeru institucija, v kateri je zaposlen, ob upoštevanju razreda uradnika ob zaposlitvi, določi število let pokojninske dobe, ki se mu za prejšnjo zaposlitev priznajo v novem pokojninskem zavarovanju na podlagi zgoraj omenjenega aktuarskega ekvivalenta ali poplačanih zneskov.“

17. Člen 11(2) priloge VIII je v času nastanka dejstev določal:

„Uradnik, ki začne delati v Skupnostih po tem, ko:

Izračun pravic po prenosu

- je prenehal delati v državni upravi ali v nacionalni ali mednarodni organizaciji; ali

18. Splošna pravila za izvedbo člena 11(2) priloge VIII h Kadrovskim predpisom so v bistvu skupna različnim institucijam. V

7 — Zdaj razveljavljen in nadomeščen s členom 83a, s podrobnimi izvedbenimi pravili, vključno s tistimi, ki predvidevajo petletno aktuarsko oceno Eurostata, v Prilogi XII.

8 — Zdi se, da se ta nekoliko nerazumljiv angleški izraz „flat-rate redemption value“ pojavlja zgolj v Kadrovskih predpisih Skupnosti in je prevod francoskega „forfait de rachat“. Morda ga je najbolje označiti kot pavšalno vrednost posameznikovih pridobljenih pravic v pokojninskem sistemu.

skladu s členom 10(2) izvedbenih pravil, ki jih je Svet sprejel 13. julija 1992, je treba priznati število let pokojninske dobe izračunati na podlagi skupnega prenesenega zneska, od katerega se obračuna linearna 3,5-odstotna letna obrestna mera za obdobje od zaposlitve uradnika do dejanskega prenosa (z izjemo obdobji, v katerih se ta znesek ni usklajeval ali se obrestna mera ni obračunavala v prenosnem nacionalnem sistemu). [...]"

19. Člen 10(3) izvedbenih pravil Sveta v upoštevnem delu določa:

„Priznana obdobje pokojninske dobe se izračuna:

- s preračunom prenesenega zneska (Z) v teoretično pokojnino (T) glede na aktuarske vrednosti (V), ki jih določijo proračunski organi na podlagi člena 39 priloge VIII h Kadrovskim predpisom [...], po formuli $T = Z/V$,

20. Aktuarske vrednosti iz priloge II k izvedbenim pravilom, ki jih je treba uporabiti, so v vseh primerih višje za ženske kot za moške, tako da odsevajo različno statistično pričakovano življenjsko dobo. Te vrednosti, in razlike med njimi glede na spol, naraščajo s starostjo.

21. Iz zgornjih formul izhaja, da se pri določenem prenesenem znesku Z teoretična pokojnina T zniža ob povečanju aktuarske vrednosti, ker je T enako Z deljeno z V . Poleg tega se število let pokojninske dobe Y zniža ob povišanju osnovne plače v razredu ob zaposlitvi P , ker je Y v bistvu zmnožek T deljeno s P .

Formuli za preračun valut

- s preračunom te pokojnine (T) v število let pokojninske dobe za namene Kadrovskih predpisov (Y) v skladu z osnovno letno plačo (P), ki ustreza uradnikovem razredu ob zaposlitvi [...], po formuli $Y = T \times 100/P \times 2$.

22. Člen 10(4) istih izvedbenih pravil se nanaša na postopek za preračun prenesenega zneska v valuto, ki ni prvotni belgijski frank

(sedaj euro). Upoštevna sta tretji in četrti pododstavek člena 10(4)(b), ki določata:

„del zneska, ki ustreza obdobju po 31. decembru 1971, se preračuna na podlagi povprečnega ažuriranega tečaja, ki ga določi Komisija za obdobje od 1. januarja 1972 do dne zaposlitve uradnika [...]

slabšem položaju. Različica (i) je zato namenjena izravnavi tega, ker uporablja povprečni menjalni tečaj v tem obdobju. Različica (ii) pa dopušča uradniku izbiro menjalnega tečaja na dan prenosa, ki je lahko ugodnejši, če se vrednost prvotne valute poveča, čeprav se lahko ugodnost do določene mere izravna, ker se plača P in aktuarska vrednost V izračunata na dan prenosa in sta zato lahko višji od tistih na dan zaposlitve.

Na zahtevo uradnika pa se lahko [...] znesek (Z), ki se upošteva pri izračunu, preračuna na podlagi ažuriranega tečaja, veljavnega na dan prenosa. V tem primeru sta plača (P) in aktuarska vrednost (V), ki se upoštevata pri izračunu priznanega števila let pokojninske dobe, plačilo, ki ustreza uradnikovemu razredu ob zaposlitvi [...], veljavnemu na dan prenosa, in aktuarska vrednost, ki ustreza uradnikovi [...] starosti na ta dan.“

Dejansko stanje in upravni postopek

23. Prva od teh formul za preračunavanje se je v obravnavanem primeru imenovala „različica (i)“, druga pa „različica (ii)“.

24. Če se vrednost valute, iz katere se prenaša znesek Z, v obdobju plačevanja prispevkov v prejšnji pokojninski sistem zmanjša glede na valuto, v katero se preračunava, bi bil lahko zadevni uradnik v

25. M.-L. Lindorfer, pritožnica v obravnavanem primeru, je avstrijska državljanka, ki se je septembra 1996 zaposlila pri Svetu kot uradnica na poskusnem delu in je bila junija 1997 razporejena v razred A5.

26. Pred zaposlitvijo pri Svetu je delala v Avstriji in prispevala v tamkajšnji pokojninski sistem 13 let in tri mesece. Leta 1999 in 2000 je začela postopek za prenos pravice do avstrijske pokojnine na sistem Skupnosti. 7. novembra 2000 je prejela sporočilo

(v nadaljevanju: izpodbijana odločba)⁹, s katerim je bila obveščena o priznanem obdobju pokojninske dobe. Pri izračunu so bile uporabljene zgoraj navedene aktuarske vrednosti in različica (ii) za preračun valut, tako da je skupni rezultat znašal pet let, pet mesecev in osem dni.

graja presojo Sodišča prve stopnje le v zvezi z nekaterimi njenimi navedbami glede izvedbenih pravilih. Upoštevne točke sodbe je mogoče povzeti, kot je navedeno v nadaljevanju.

27. M.-L. Lindorfer je zoper to odločbo vložila pritožbo, v kateri je navajala, da sta člen 11(2) Kadrovskih predpisov in člen 10(3) in (4) izvedbenih pravil nezakonita, ker sta v nasprotju s pravicami in načeli prava Skupnosti, in se ju zato ne bi smelo uporabiti. Pritožba je bila zavržena 3. maja 2001 in M.-L. Lindorfer je pri Sodišču prve stopnje vložila tožbo.¹⁰

Starost in plača, upoštevani pri izračunu

29. M.-L. Lindorfer je navedla, da se pri izračunu po različici (ii) upošteva uradnikova starost in plača na dan prenosa in ne na dan zaposlitve kot pri različici (i), kar diskriminira uradnike glede na uporabljen različico.

Izpodbijana sodba

28. M.-L. Lindorfer je v navedeni tožbi ponovno zatrjevala nezakonitost člena 11(2) Kadrovskih predpisov ter člena 10(3) in (4) splošnih izvedbenih pravil. Kljub temu ne bo treba presojati tistih vidikov izpodbijane sodbe, ki se nanašajo na navedeni člen 11(2) Kadrovskih predpisov, ker v pritožbi

30. Sodišče prve stopnje je to navedbo najprej obravnavalo v točki 69 sodbe. Kot je na obravnavi „pripomnila“ pritožnica, je sodba temeljila na nerazumevanju člena 10(4) (b) izvedbenih pravil, po katerih je upoštevna plača tista plača za razred, v katerega je bil uradnik razporejen, ažurirana na dan dejanskega prenosa, in ne plača za razred, v katerem je bil uradnik dejansko razporejen na ta dan.

9 — Z dne 3. novembra 2000.

10 — Glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 18. marca 2004 v zadevi Lindorfer proti Svetu (T-204/01, RecFP, str. I-A-83 in II-361).

31. V nadaljevanju je Sodišče prve stopnje v točkah 88 in 89 navedlo, da je logično, da sta bili pri različici (ii) upoštevani starost in plača na dan prenosa, pri različici (i) pa vsi parametri, določeni na isti dan (zaposlitve), pri čemer je poudarilo, da se pri različici (i) od prenesenega zneska obračuna linearna 3,5-odstotna letna obrestna mera za obdobje od uradnikove zaposlitve do dejanskega prenosa (z izjemo obdobj, v katerih se ta znesek ni usklajeval ali se obrestna mera ni obračunavala v prenosnem nacionalnem sistemu), medtem ko se pri različici (ii) ta obrestna mera ne obračuna.

navedeni položaji razlikovali od njenega v bistvenih značilnostih, kot so starost, spol in razred zaposlitve, in so bili izkrivljeni z uporabo nedoslednih premis, poleg tega grajani učinek ni bil posledica uporabe različic iz izvedbenih pravil, ampak samega osnovnega gibanja tečajev.

Preračun iz „trdnih“ valut v „šibke“

Uporaba aktuarskih vrednosti

32. M.-L. Lindorfer je zatrjevala, da v nasprotju z načelom enakega obravnavanja običajna uporaba različice (i) za preračun iz šibkih valut in različice (ii) za preračun iz trdnih valut vodi v prvem primeru k priznavanju več let pokojninske dobe kot v drugem.

33. Sodišče prve stopnje je to trditev zavrnilo v točkah 76 in 77 sodbe, v bistvu zato, ker podrobni podatki, ki jih je predložila pritožnica, niso bili primerljivi, ker so se

34. M.-L. Lindorfer je zatrjevala, da uporaba aktuarskih vrednosti v izračunu na podlagi člena 10(3) izvedbenih pravil povzroča diskriminacijo na podlagi spola in starosti, ker so višje pri ženskah in se povečujejo s starostjo. Tako različno obravnavanje ni objektivno upravičeno in niti ni predvideno v pokojninskem sistemu Skupnosti, ki takih aktuarskih vrednosti ne določa v zvezi s prispevki, ki se obračunajo od plač uradnikov, ali z upokojitveno starostjo.

35. Sodišče prve stopnje je te trditve obravnavalo v točkah 82 in 83 sodbe. Prvič, v točki 82 je pojasnilo, da je uradnik, ki prenesene pokojninske pravice, pridobljene drugje, v objektivno drugačnem položaju od uradnika, ki prispeva v pokojninski sistem Skupnosti na podlagi zaposlitve v instituciji.

36. Besedilo točke 83¹¹ je:

„Drugič, uporaba dejavnikov, ki se razlikujejo glede na spol in starost, za izračun priznane pokojninske dobe je v vsakem

primeru objektivno upravičena zaradi zagotavljanja dobrega finančnega upravljanja pokojninskega sistema Skupnosti. Ko namreč ob uporabi člena 11(2) priloge VIII h Kadrovskim predpisom uradnik v proračun Skupnosti prenese kapital v obliki aktuarskega ekvivalenta ali pavšala za odkup, ki predstavlja pravice do pokojnine, ki jih je pridobil pred zaposlitvijo v Skupnostih, v zameno dobi pravico do bodočih prejemkov na podlagi pokojninskega sistema Skupnosti, to je pravico, ki jo predstavlja priznana pokojninska doba, in katere obseg je odvisen od pokojninske dobe, ki mu je priznana. Da bi določila aktualno vrednost te pravice, mora zadevna institucija Skupnosti upoštevati vrsto dejavnikov, med katere spadajo verjeten čas, v katerem bo kapital, ki ga je uradnik prenesel, v proračunu Skupnosti, njegovo pričakovano poklicno napredovanje, verjetnost izplačila njegove pokojnine in verjeten čas izplačevanja pokojnine. Očitno je torej, da so ti dejavniki odvisni zlasti od spola in starosti uradnika ob vstopu v pokojninski sistem Skupnosti. Tako je po eni strani splošno znano dejstvo, da statistično gledano ženske živijo dlje kot moški. Po drugi strani je verjetnost, da bo oseba, ki se v Skupnosti zaposli v starosti, ki je oddaljena od upokojitvene starosti, umrla, preden doseže to starost, večja od verjetnosti, da se to zgodi osebi, ki se zaposli v starosti, ki je bližja starosti, ko bo lahko uveljavljala svoje pravice do pokojnine. Poleg tega bo ta oseba kapital, ki ga je prinesla, dlje časa pustila na razpolago proračunu Skupnosti kot pa uradnik, ki je bližje upokojitveni starosti. Povedano drugače, dejavniki, kot so trajanje zaposlitve do uradnikovega odhoda v pokoj ter verjeten čas prejemanja starostne pokojnine Skupnosti, določen na podlagi statističnih podatkov, neposredno vplivajo na finančno odgovornost Skupnosti do vsakega posameznega uradnika, dobro finančno upravljanje pokojninskega sistema Skupnosti pa zahteva, da se ti dejavniki upoštevajo in da so pravilno ovrednoteni. Svet v formulah za proračun torej pravilno

11 — Moj prevod; sodba obstaja zgolj v francoščini, jeziku postopka.

upošteva aktuarske dejavnike, povezane s starostjo in spolom uradnika.“

39. V obravnavanem primeru se mi zdi zaradi načina, s katerim so bile navedbe pritožnice in nasprotne stranke predložene, težko strogo slediti zadnjenavedenemu pristopu. Ob preizkusu, ali je pritožnica izkazala, da je Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo ali pomanjkljivo obrazložilo sodbo, se mi zdi koristneje do določene mere preoblikovati pritožbene razloge.

Presoja

Uvodne ugotovitve

37. M.-L. Lindorfer v obravnavani pritožbi zoper to sodbo v bistvu zatrjuje, da Sodišče prve stopnje v zgoraj povzetih in citiranih točkah ni pravilno upoštevalo prepovedi diskriminacije (s sklicevanjem, *inter alia*, na člen 141 ES) in ni ustrezno obrazložilo svojih ugotovitev. Te navedbe podaja ločeno za vsako zadevno točko. Svet obravnava te točke kot celoto, tako da odgovarja, prvič, na navedbe glede prepovedi diskriminacije in, drugič, na zatrjevano nezadostnost obrazložitve.

40. M.-L. Lindorfer je na prvi stopnji v bistvu zatrjevala, da izvedbena pravila povzročajo nezakonito diskriminacijo na podlagi spola, starosti in državljanstva (če je slednja posledica različnega obravnavanja različnih nacionalnih valut) ter diskriminacijo, ki je posledica upoštevanja starosti in plače v različnih časovnih obdobjih, glede na katera se uporabljata različici formul za preračun. Sedaj zatrjuje nepravilnosti v izpodbijani sodbi v zvezi z vsakim od teh razlogov. Obravnaval jih bom drugega za drugim.

Diskriminacija na podlagi spola

38. V primeru pritožbe Sodišče ne presoja ponovno celotnega primera oziroma po uradni dolžnosti ne pregleda temeljito posameznih delov sodbe, ki jih pritožnik ne izpodbija – razen morda tistih, ki se nanašajo na javni red. Njegova naloga je prej preizkus vsakega pritožbenega razloga in ugotavljanje, ali je pritožba utemeljena.

41. M.-L. Lindorfer se v pritožbi sklicuje na člen 141 ES in na različne direktive Sveta s

področja enakega obravnavanja. Obenem uveljavlja kršitev splošnega načela prepovedi diskriminacije – načela enakega obravnavanja ali enakosti – na katero je oprla svojo tožbo.

42. Enako obravnavanje je eno od temeljnih načel, ki jih varuje pravni red Skupnosti, katerega poseben izraz je člen 141 ES.¹² Jasno je načelo enakega plačila, vsebovano v tem členu, upoštevno pri trditvi M.-L. Lindorfer, ker so pokojnine oblika odložene-ga plačila, če se izplačajo na podlagi prejšnjega delovnega razmerja.¹³ In čeprav člen Pogodbe, tako kot omenjene direktive, nalaga obveznosti prej državam članicam kot institucijam Skupnosti, je jasno, da bi obstajalo nesprejemljivo pravno protislovje, če bi institucije lahko izvajale tako diskriminacijo, ki jo morajo države članice prepovedovati.

12 — Glej na primer sodbe Sodišča z dne 30. aprila 1996 (C-13/94, Recueil, str. I-2143, točka 18); z dne 10. februarja 2000 v zadevi Deutsche Post (C-270/97 in C-271/97, Recueil, str. I-929, točki 56 in 57) in z dne 13. januarja 2004 v zadevi Allonby (C-256/01, Recueil, str. I-873, točka 65).

13 — Glej sodbo Sodišča z dne 23. oktobra 2003 v zadevi Schönheit in Becker (C-4/02 in C-5/02, Recueil, str. I-12575, točke od 56 do 59 in navedena sodna praksa).

43. Sodišče je poleg tega v zadevi Razzouk proti Beydoun¹⁴ navedlo, da „v razmerjih med institucijami Skupnosti [...] in njihovimi zaposlenimi [...] zahteve, ki jih nalaga načelo enakega obravnavanja, niso nikakor omejene na tiste, ki izhajajo iz [člena 141 ES] ali direktiv skupnosti, sprejetih na tem področju.“ In v zadevi Weiser¹⁵ je potrdilo, da je treba splošno načelo spoštovati še posebej pri pravilih, ki urejajo prenos pokojninskih pravic v sistem Skupnosti.

44. Še bolj upoštevna je izrecna zahteva po „enake[m] obravnavanj[u] [...] brez [...] diskriminacije glede [...] spola“, določena v členu 1a(1) Kadrovskega predpisa¹⁶, čeprav se na to določbo v postopku ni izrecno sklicevalo.

45. Zatrjevana diskriminacija izhaja iz uporabe aktuarskih dejavnikov, ki so neugodni za ženske, ker statistično povprečno živijo dlje kot moški.

14 — Sodba Sodišča z dne 20. marca 1984 (75/82 in 117/82, Recueil, str. I-509, točka 17); Sodišče prve stopnje je to načelo nedavno potrdilo v svoji sodbi z dne 23. januarja 2003 v zadevi Hectors (T-181/01, RecFP, str. I-A-19 in II-103).

15 — Sodba Sodišča z dne 14. junija 1990 (C-37/89, Recueil, str. I-2395, točka 13).

16 — Glej točko 12 in opombo 5 zgoraj.

46. Sodišče prve stopnje je v točki 83 sodbe presodilo, da je bilo različno obravnavanje objektivno upravičeno zaradi zagotavljanja dobrega finančnega upravljanja pokojninskega sistema, glede na to, da je predvideno obdobje izplačevanja pokojnine, ki je statistično višje pri ženskah, eden od temeljnih dejavnikov, ki se upoštevajo pri izračunu.

zahtevati različnega obravnavanja pri prenosih pokojninskih pravic. Če bi se od različnih aktuarskih vrednosti za moške in ženske katerakoli starosti izračunalo povprečje, da bi se določila aktuarska vrednost, enaka za oba spola – kot se zdi v primeru, kadar se usklajujejo stopnje prispevkov – bi bila uradnikom priznana nekoliko nižja dodatna pokojninska doba, kot jo dobijo zdaj za določeno preneseno vsoto, uradnicam pa nekoliko višja, vendar bi prihodki in odhodki sistema ostali nespremenjeni.¹⁸

47. M.-L. Lindorfer ugovarja, da ustreznega različnega obravnavanja moških in žensk ni pri prispevkih, ki se neposredno obračunajo od plač aktivnih uradnikov. Vendar se morajo tudi ti prispevki izračunati v skladu z zahtevo po dobrem finančnem upravljanju ob upoštevanju aktuarskih ocen.¹⁷ Zato za dobro finančno upravljanje pokojninskega sistema ni mogoče zahtevati različnega obravnavanja uradnikov in uradnic pri prispevkih v obliki prenosov iz drugih sistemov.

50. Drugič, tudi če bi bilo mogoče različno razmerje med prispevki in dajatvami uradnikov in uradnic upravičiti z razlikami v pričakovani življenjski dobi, takega upravičevanja ne bi bilo mogoče uporabiti zgolj za enega od dveh vrst prispevkov, razen če bi bilo mogoče dalje dokazati, da obstajajo med njima objektivne razlike, ki bi upravičevale različno obravnavanje zgolj pri enem od njiju.

48. S to trditvijo se strinjam.

49. Prvič, potreba po dobrem finančnem upravljanju, ki upošteva predvideno obdobje izplačevanja pokojnin, ne more sama po sebi

51. V točki 82 izpodbijane sodbe je zgolj navedeno, da je uradnik, ki prenese pokojninske pravice, pridobljene drugje, v objek-

17 — Člen 83(4) Kadrovskih predpisov; glej točko 16 zgoraj.

18 — Res je, da se lahko stroški začasno povečajo, če se ugotovi nezakonitost sedanjih pravil; vendar to ne bi bilo povezano s finančnim upravljanjem sistema, ampak bi bilo posledica začetnega neuspeha pri zagotavljanju dobrega pravnega upravljanja.

tivno drugačnem položaju kot tisti, ki prispeva v pokojninski sistem Skupnosti na podlagi zaposlitve v instituciji. M.-L. Lindorfer meni, da to ni zadostno pojasnilo, in se z njo strinjam.

mojem mnenju moral obstajati zelo močan razlog, ki bi v obravnavanem primeru upravičeval različno obravnavanje, in celo dvomim o tem, da ga je mogoče pravno upravičiti.

52. Čeprav se prenosijo pokojninskih pravic res objektivno razlikujejo od prispevkov, ki se neposredno obračunajo od plač, pa niti izpodbijana sodba niti Svet v svojih trditvah z ničimer ne pojasnita, kako naj bi bile te razlike upoštevne pri razlikovanju med položajem uradnikov in uradnic.

55. V obravnavanem primeru ne gre za posredno diskriminacijo, temveč za neposredno diskriminacijo na podlagi spola. Drugače povedano, edino merilo, ki se razlikuje pri pripadnikih obeh kategorij, je spol; različno obravnavanje ne izhaja iz drugih značilnosti, ki jih lahko v glavnem ali pretežno, ne pa izključno, imajo osebe enega ali drugega spola.

53. Zato dejstvo, da se bodo dajatve verjetno izplačevale ženskam v daljšem obdobju kot moškim, celo v povezavi s potrebo po dobrem finančnem upravljanju pokojninskega sistema, ne upravičuje ustrezno uporabe aktuarskih dejavnikov, vezanih na spol, zgolj pri prenesenih pokojninskih pravicah in ugotovitve Sodišča prve stopnje v zvezi s tem ni mogoče podpreti.

56. V skladu s sodno prakso Sodišča različno obravnavanje na podlagi spola ne pomeni nezakonite diskriminacije, če jo „upravičujejo objektivni dejavniki, ki niso povezani z nobeno diskriminacijo glede spola“.¹⁹ Očitno to velja zgolj v primeru posredne diskriminacije, ne pa, kadar ta sama po sebi temelji na spolu.²⁰

54. Poleg tega, glede na jasno zahtevo po enakem obravnavanju ne glede na spol, bi po

19 — Glej na primer sodbo Sodišča z dne 9. februarja 1999 v zadevi Seymour-Smith in Perez (C-167/97, Recueil, str. I-623, točki 60 in 65).

20 — Glej tudi moje sklepne predloge v zadevi Schnorbus, točka 30 in naslednje (sodba Sodišča z dne 7. decembra 2000, C-79/99, Recueil, str. I-10997).

57. Torej, kot je vrhovno sodišče Združenih držav Amerike navedlo v zadevi Manhart²¹, ki je v številnih pogledih primerljiva z obravnavanim primerom, „ni mogoče zatrjevati, da ‚aktuarsko razlikovanje, ki temelji izključno na spolu, temelji na kakem drugem dejavniku, ki ni spol.‘ Temelji ravno na spolu.“

58. Kot je bilo poudarjeno v navedenem primeru, taki primeri zahtevajo posploševanje, ki je „neizpodbitno resnično: ženske, kot skupina, živijo dlje kot moški. [...] Je pa tudi res, da vsi posamezniki v teh skupinah nimajo skupne značilnosti, ki se razlikuje glede na povprečne predstavnike skupine. Veliko žensk ne živi enako dolgo kot povprečni moški in veliko moških živi dlje od povprečne ženske.“²²

59. Drugače povedano, posledica diskriminacije v obravnavanem primeru je, da se posameznikom pripisujejo povprečne značilnosti skupine, ki ji pripadajo. Menim, da v razmerju do posameznika takih povprečnih značilnosti ni mogoče opredeliti kot „objektivnih“. Pri taki diskriminaciji je sporna (in zato prepovedana) uporaba značilnosti, ki so ekstrapolirane iz skupine, in njihovo pripri-

sovanje posamezniku, namesto da bi se uporabile značilnosti, po katerih se posameznik resnično razlikuje od drugih in ki lahko upravičujejo različno obravnavanje.

60. Pri umestitvi take diskriminacije v širši kontekst je v pomoč zamisliti si položaj, v katerem bi (z vso verjetnostjo) statistika pokazala, da pripadniki ene narodnostne skupine živijo v povprečju dlje od pripadnikov druge. Popolnoma nesprejemljivo bi bilo upoštevati te razlike pri ugotavljanju korelacije med prispevki in pravicami, pridobljenimi v pokojninskem sistemu Skupnosti, in menim, da je toliko bolj nesprejemljiva uporaba merila spola namesto narodnostnega izvora.²³

61. Ravno tako, če se vrnemo k pojmu pokojnine kot oblike odloženega plačila, ne bo nikoli sprejemljivo sestavljati tablice, ki kažejo povprečno delovno dobo uradnikov in uradnic v institucijah Skupnosti, in izplačevati višje plače pripadnikom določenega spola z izgovorom, da bi bila sicer njihova plača nižja od plače pripadnikov nasprotnega spola med celotnim trajanjem zaposlitve. To ne bi zgolj povzročilo nepravilne diskrimi-

21 — Zadeva Los Angeles Department of Water and Power proti Manhartu (1978) 435 U.S., str. 702, 712 in 713.

22 — Prav tam, str. 707 in 708.

23 — Zavedam se, da imata pristop drug sporen vidik, saj ustrezen, tudi če se ta vidik ne upošteva bi bilo pripisovanje posameznikom narodnostnim skupinam zelo samovoljno, vendar primer ostaja veljaven, čeprav ne bo upoštevan.

nacije med posamezniki na podlagi povprečnih vrednosti za njihovo skupino, temveč ne bi niti zagotavljalo enakega plačila za enako delo. Vendar je bila zelo podobna utemeljitev podana v zvezi z različnim obravnavanjem prenosov – odloženih plač – v pokojninski sistem Skupnosti.

62. Res je, da nekatere določbe Skupnosti, ki prepovedujejo neenako obravnavanje na posameznih področjih, izvzemajo iz prepovedi nekatere posebne vrste obravnavanja. Med navedenimi Direktiva 86/378 dopušča različno obravnavanje pri prenosih pokojninskih pravic v primeru naložbenih shem pokojninskih zavarovanj z vnaprej določenimi prejemki.²⁴

63. Vendar, tudi če bi se ta direktiva uporabljala – naslovljena je na države članice in se uporablja za poklicne sisteme socialnih zavarovanj –, ne bi bilo mogoče uporabiti navedene izjeme, ker pokojninski sistem Skupnosti ni naložbena shema.

64. V vsakem primeru menim, da je prepoved diskriminacije na podlagi spola tako temeljna²⁵, da je treba vsako izjemo od te prepovedi razlagati zelo ozko in jo je mogoče uporabiti zgolj na tistih omejenih področjih, na katerih je tako izrecno predvideno. V tem primeru, v nasprotju s položajem, predvidenim v Direktivi 86/378, takega izrecnega pooblastila ni in ravno tako ni mogoče najti nobene utemeljitve v izvedbenih pravilih.

65. Nazadnje, ne strinjam se s trditvijo Sveta, da bi odprava zadevnega različnega obravnavanja v tem primeru imela za posledico diskriminacijo moških, ker bi upokojeni uradniki, zaradi krajše življenjske dobe, kot skupina prejeli nižji znesek pokojnine od uradnic glede na enak preneseni znesek v sistem Skupnosti (ob predpostavki, da so vsi drugi dejavniki enaki).

25 — Glej na primer četrto uvodno izjavo preambule Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, str. 16): „Pravica vseh oseb do enakosti pred zakonom in do zaščite pred diskriminacijo je univerzalna pravica, ki jo priznavajo Splošna deklaracija o človekovih pravicah, Konvencija ZN o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, sporazuma ZN o državljanskih in političnih pravicah ter o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah in Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, katerih podpisnice so vse države članice.“

24 — Glej točke od 8 do 10 zgoraj.

66. Prvič, če bi bilo navedeno razlogovanje utemeljeno, bi ga bilo treba uporabiti tudi pri prispevkih, ki se neposredno obračunajo od plač aktivnih uradnikov – odstotek bi moral biti višji za zaposlene ženske – in menim, da Svet ni nameraval tega.

67. Vendar je bolj pomembno to, da Svet zamenjuje stroške sistema z dajatvami prejemnikom – in to se zdi temeljno nerazumevanje v utemeljitvi Sveta in morda tudi v izpodbijani sodbi.

68. Nedvomno se končni strošek izplačila pokojnine (v nasprotju s pravico do izbire pavšalnega zneska ob upokojitvi, ki ni mogoča v sistemu Skupnosti) povečuje z daljšo življenjsko dobo prejemnika. Ker ženske v povprečju živijo dlje od moških, je verjetno, da bodo kot skupina pokojninski sistem stale več. Vendar je pokojnina za vsakega prejemnika, ne glede na spol, dosmrtna. Njena vrednost je v celoti odvisna od njenega tedenskega, mesečnega ali letnega zneska, katerega namen je zagotavljati določeno raven rednega dohodka, dokler prejem-

nik²⁶ živi. Vsa plačila do prejemnikove smrti so v zvezi s tem popolnoma neupoštevna.

69. Zato menim, da so izpodbijane določbe izvedbenih pravil Sveta diskriminacijske na podlagi spola in jih ni mogoče upravičiti. Kršijo splošno načelo enakosti in njegova posebna izraza, vsebovana v načelu enakega plačila in v zahtevi po enakem obravnavanju ne glede na spol, določeni v členu 1a(1) Kadrovskih predpisov, in v zvezi s tem bi bilo treba sprejeti prvotni pritožbeni razlog nezakonitosti, ki ga je podala M.-L. Lindorfer.

70. Nazadnje pa bi želel pojasniti, da se zgornja analiza nanaša na Kadrovske predpise in pokojninski sistem Skupnosti. Čeprav je večina ugotovitev splošno uporabnih, ni izključeno, da bi v drugih okoliščinah lahko vodile k drugačnim zaključkom. Nacionalni pokojninski sistemi so zavezani pravilom omenjenih direktiv, ne pa pravilom iz Kadrovskih predpisov, in se lahko financirajo drugače kot sistem Skupnosti; namen te moje analize ni povzročiti pomisleke o, na primer, sodbah *Coloroll*²⁷ ali *Neath*²⁸. Še

26 – In morebiti njegov preživel zakonec.

27 – Sodba z dne 28. septembra 1994 (C-200/91, Recueil, str. I-4389).

28 – Sodba z dne 22. decembra 1993 (C-152/91, Recueil, str. I-6935).

večje razlike se pojavljajo pri zavarovanjih avtomobilske odgovornosti in življenjskih zavarovanjih, pri katerih bi bilo treba upoštevati zelo različne dejavnike.

35 let, ob prenosu 100.000 eurov v sistem Skupnosti pridobila pravico do teoretične pokojnine v višini 9032 eurov, ženska, stara 55 let, pa ob prenosu enakega zneska pravico do teoretične pokojnine v višini 6664 eurov.³¹

Diskriminacija na podlagi starosti

71. Očitek M.-L. Lindorfer se nanaša na uporabo aktuarskih vrednosti, ki so vedno višje in tako manj ugodne za starejše uradnike²⁹, in ga je mogoče primerjati z zgoraj obravnavanim vprašanjem spolne diskriminacije.

73. Sodišče prve stopnje je v točki 83 sodbe upoštevalo tako različno obravnavanje, ki ga upravičujejo zlasti dejavniki, ki neposredno vplivajo na finančno odgovornost Skupnosti do vsakega posameznega uradnika, čigar upoštevanje zahteva dobro upravljanje. Obrazložitev v tej točki nadaljuje presojo iz točke 82, in sicer, da je uradnik, ki prenese kapital v sistem Skupnosti, v objektivno drugačnem položaju kot uradnik, ki prispeva na podlagi zaposlitve v instituciji.

72. Učinek povečevanja aktuarskih vrednosti z višanjem starosti je, da ob enakem prenesenem znesku v sistem Skupnosti iz istega nacionalnega sistema in ob enakosti vseh drugih dejavnikov, kot sta spol in razred, bo starejšemu uradniku priznana nižja dodatna pokojninska doba – in tako v končni fazi nižja pokojnina – kot mlajšemu uradniku. Na primer, ob uporabi zadevnih aktuarskih vrednosti in formule iz člena 10(3) izpodbijanih izvedbenih pravil³⁰ bi ženska, stara

74. Ugovori M.-L. Lindorfer se v veliki meri skladajo s tistimi, ki jih je uveljavljala v zvezi s spolno diskriminacijo: Sodišče prve stopnje ni obrazložilo, kako naj bi bili zgoraj navedeni dejavniki upošteveni ali kako, če bi bili upošteveni, naj bi bilo mogoče objektivno razlikovati med prispevki v obliki prenosov

29 — Glej točki 18 in 19 zgoraj.

30 — Prav tam.

31 — Zaokroženo na najbližje celo število; aktuarska vrednost za žensko, staro 35 let, znaša 11.071, za žensko, staro 55 let, pa 15.007. Zagotovo bi bilo potem treba teoretično pokojnino preračunati v število let pokojninske dobe v skladu z drugim delom formule, vendar začetni izračun prikazuje razliko med rezultatom ob enakosti vseh drugih parametrov.

kapitala in prispevki, ki se neposredno obračunajo od plač, glede na to, da so se aktuarske vrednosti uporabljale zgolj pri izračunu pravic, pridobljenih s prenosom kapitala.

75. Te očitke sem preučil že v zvezi z utemeljitvijo, ki upravičuje diskriminacijo na podlagi spola, in moja analiza glede diskriminacije na podlagi starosti je v več pogledih primerljiva.

76. Najpomembneje je, da so uradniki vseh starosti obravnavani enako glede pokojninskih prispevkov, ki se obračunajo od plač. Če bi bilo treba upravičiti različno obravnavanje glede starosti pri prenosih v sistem Skupnosti, je zato treba dokazati, da obstajajo objektivne razlike med temi prenosi in prispevki od plač.

77. Dejavniki, ki jih je Sodišče prve stopnje navedlo v obrazložitvi, so: (i) verjeten čas, v katerem bo kapital, ki ga je uradnik prenesel, v proračunu Skupnosti, (ii) pričakovano poklicno napredovanje uradnika, (iii) verjetnost izplačila zadevnih dajatev in (iv) verjeten čas tega izplačevanja.

78. Dva dejavnika od štirih, (iii) in (iv), je nedvomno mogoče povezati s statistično pričakovano življenjsko dobo, kot se izraža v aktuarskih vrednostih, in sta pomembna za presojo obsega prihodnjih obveznosti sistema Skupnosti. Vendar v izpodbijani sodbi ni nobene navedbe o tem, zakaj naj bi bili ti dejavniki upoštevni pri prenosih in ne pri prispevkih od plač; in dvomim, da bi se lahko tako razlikovanje izvedlo na podlagi objektivnih, ne političnih razlogov.

79. Uradnikovo pričakovano poklicno napredovanje (ii) je ravno tako dejavnik, ki bi lahko vplival na skupni strošek končnega izplačila pokojnine, ker ta pokojnina pomeni odstotek od zadnje plače. Vendar ni jasno, kako naj bi ob enakosti vseh drugih dejavnikov v izračunu prenosa³² uradnik, ki se kasneje zaposli, običajno prejel višjo zadnjo plačo. Morda je verjeteje, da bo mlajši uradnik zaradi daljše poklicne poti prejel višjo plačo in tako pravico do izplačila višjih pokojninskih dajatev. In dejstvo, da daljša poklicna pot zahteva več prispevkov od plač, ni upoštevno pri obravnavanju prispevkov v

32 — Ob upoštevanju tega, da se aktuarske vrednosti razlikujejo zgolj na podlagi merila starosti, dejavniki, kot je razred zaposlitve, pa se v izračun vključijo kasneje.

obliki prenosov iz nacionalnih pokojninskih sistemov, ker je število let pokojninske dobe, ki se določi na podlagi prispevkov od plač, popolnoma neodvisno od dodatnega števila let pokojninske dobe, ki se določi na podlagi prispevkov v obliki prenosov.

mogoče nalagati in prenašati, tako da vplačani zneski ostanejo v določenem smislu na voljo proračunu za daljše ali krajše obdobje.

80. Nazadnje se mi zdi sporno sklicevanje na verjeten čas, v katerem bi bil kapital, ki ga je uradnik prenesel, v proračunu Skupnosti (i). Ob neobstoju sklada je težko razlogovati na podlagi kapitala, ki ostane na voljo proračunu, v katerem morajo biti prihodki in odhodki uravnoteženi,³³ in ki je zavezan temeljnemu načelu „enoletnosti“, ki v bistvenem zahteva letno določitev prihodkov in odobrenih proračunskih sredstev.³⁴

82. Čeprav bi bilo mogoče izpodbijati ob-razložitev Sodišča prve stopnje na tej podlagi s podrobnejšo finančno analizo, menim, da M.-L. Lindorfer tega ni dosegla.

83. Poleg tega menim, da je treba upoštevati naravo starostne diskriminacije in njeno prepoved v primerjavi s spolno diskriminacijo.

81. Vendar je treba poudariti, da so po eni strani pokojninske pravice, prenesene v proračun Skupnosti, dejanski prihodek, v nasprotju s prispevki od plač, ki pomenijo zgolj prihranke v odhodkih, in da po drugi strani zahteva po uravnoteženem proračunu in načelo enoletnosti nista tako stroga, da bi onemogočala prenos zneskov v naslednje leto.³⁵ Obstaja torej določen kapital, ki ga je

84. Spol je v bistvu dvojno merilo, medtem ko je starost točka na lestvici. Spolna diskriminacija na podlagi aktuarskih tablic je zato izjemno surova oblika diskriminacije, ki vključuje zelo daljnosežno posploševanje, medtem ko je starostna diskriminacija lahko postopna in temelji na bolj prikritem posploševanju.

33 – Člen 268 ES.

34 – Člen 6 in naslednji zdaj veljavne finančne uredbe (Uredba Sveta (ES, Euratom) št. 1605/2002 z dne 25. junija 2002, UL L 248, str. 1) in upoštevne določbe, zlasti člena 1(2) in 6 finančne uredbe z dne 21. decembra 1977 (UL L 356, str. 1).

35 – Leta 2004, na primer, je razpoložljivi presežek iz prejšnjega proračunskega leta znašal približno 5,7 bilijona eurov.

85. Poleg tega enakost obravnavanja ne glede na spol zdaj v pravu in družbi na

splošno velja za temeljno in najpomembnejše načelo, ki ga je treba spoštovati in izvrševati, kadarkoli je to mogoče, medtem ko je zamisel o enakem obravnavanju ne glede na starost predmet številnih opredelitev in izjem, kot so različne starostne meje, ki so pogosto pravno zavezujoče in niso zgolj sprejemljive, temveč tudi pozitivno koristne in včasih nujne.

86. Zlasti starost je merilo, ki je neločljivo povezano s pokojninskimi sistemi, in določeno razlikovanje na njeni podlagi je v zvezi s tem neizbežno.

87. V pravu Skupnosti prepoved starostne diskriminacije ni zgolj zavezana večjemu številu določb in omejitev kot spolna diskriminacija, temveč je tudi precej nov pojav.

88. Medtem ko je bilo načelo enakega plačila za enako delo moških in žensk vsebovano že v členu 119 prvotne Pogodbe EGS (zdaj člen 141 ES) leta 1957, je bila starostna diskriminacija v pogodbah prvič navedena v členu 6a Pogodbe ES (zdaj člen 13 ES), ki je bil uveden leta 1997 z amsterdamsko pogodbo, ki je začela veljati leta 1999. Ta

določba dopušča Svetu tudi sprejetje ustreznih ukrepov za boj proti diskriminaciji na podlagi, *inter alia*, starosti.

89. 27. novembra 2000 je bila sprejeta direktiva o enakem obravnavanju pri zaposlovanju³⁶, ki določa splošno prepoved diskriminacije glede na, *inter alia*, starost na področju zaposlovanja, vendar s številnimi omejitvami.³⁷ 7. decembra istega leta je člen 21 Listine o temeljnih pravicah, ki so ga Parlament, Svet in Komisija slovesno razglasili v Nici decembra 2000³⁸, prepovedal vsakršno diskriminacijo na podlagi, *inter alia*, starosti. In 1. maja 2004 je bila v Kadrovske predpise vključena posebna prepoved starostne diskriminacije.³⁹

90. Vendar naj spomnim, da je bila izpodbijana odločba v obravnavanem primeru

36 — Navedena v opombi 25.

37 — Zlasti člen 6(2) dopušča državam članicam, da „predvidijo, da določitev starosti za upokožitev ali pridobitev pravice do starostne ali invalidske pokojnine za potrebe panožnih programov socialne varnosti, vključno z določitvijo različnih starosti za delojemalce oziroma skupine ali kategorije delojemalcev v teh programih in z uporabo merila starosti pri izračunu rizičnosti v kontekstu teh programov, ne pomeni diskriminacije zaradi starosti, če ni rezultat diskriminacije zaradi spola“.

38 — UL C 364, str. 1; člen 21.

39 — Glej opombo 5 zgoraj. To je sledilo, *inter alia*, opustitvi starostnih omejitev pri zaposlovanju leta 2002, po nasprotovanju evropskega varuha človekovih pravic.

sprejeta 3. novembra 2000⁴⁰, torej pred sprejetjem zadnjega od navedenih treh ukrepov.

razloga. Ni pa mogoče šteti, da se zdajšnji sistem lahko izogne očitkom, ki temeljijo na jasni prepovedi starostne diskriminacije, ki jo zdaj vsebujejo Kadrovske predpisi.

91. Glede na navedene preudarke menim, da je M.-L. Lindorfer izkazala določene pomanjkljivosti v obrazložitvi Sodišča prve stopnje glede utemeljitve različnega obravnavanja na podlagi starosti, ki nedvomno obstaja v izračunu prenesenih pokojninskih pravic. Zlasti se zdi težko utemeljiti to razlikovanje na podlagi uradnikovega pričakovane poklicnega napredovanja, verjetnosti izplačila dajatev ali verjetnega časa, v katerem bodo opravljena izplačila.

Diskriminacija na podlagi državljanstva

92. Vendar menim, da M.-L. Lindorfer ni dokazala, da je utemeljitev na podlagi verjetnega časa, v katerem bo kapital, ki ga je uradnik prenesel, v proračunu Skupnosti, nesprejemljiva, čeprav so se v zvezi s tem pojavili določeni dvomi.

94. Če samodejna uporaba ugodnejše formule za preračun (različici (i) in (ii)) v primeru preračuna iz nekaterih nacionalnih valut v vsakem primeru privede do višje „vrednosti denarja“ v primerjavi z drugimi valutami, gre za diskriminacijo na podlagi državljanstva. Čeprav niso vsi uradniki, ki prenašajo zneske v določeni valuti, državljani države, v kateri ta valuta velja, obstaja seveda zelo velika verjetnost, da bo v večini primerov tako.

93. Ob upoštevanju te morebitne utemeljitve v povezavi z dejstvom, da zakonodajna prepoved starostne diskriminacije med trajanjem izpodbijane sodbe ni bila tako jasno določena kot danes, menim, da se izpodbijana sodba ne bi smela razveljaviti iz tega

95. M.-L. Lindorfer je na prvi stopnji kot dokaz za tako diskriminacijo predložila primerjalne tablice. Svet je ugovarjal natančnosti in/ali upoštevnosti zadevnih podatkov ter pisno odgovoril na vprašanja, ki jih je v zvezi s tem postavilo Sodišče prve stopnje.

40 — Glej točko 26 zgoraj.

96. Sodišče prve stopnje je na tej podlagi ugotovilo, da so bile zadevne tablice nedosledne, da so se nanašale na položaje, ki v več pogledih niso bili primerljivi s položajem M.-L. Lindorfer, in da zato niso bile upoštevne. Obenem je navedlo, da je bilo nihanje menjalnega tečaja, ki je bilo podlaga za različno obravnavanje, dejavnik zunaj nadzora Skupnosti.

97. M.-L. Lindorfer navaja, da je Sodišče prve stopnje iz ugotovljenih dejstev sklepalo nepravilno in da je bila zato njegova obrazložitev nepravilna. Njene primerjave z dejanskim primerom španskega uradnika ne bi smelo zavrniti zaradi razlik v starosti, spolu in razredu. Nasprotno, aktuarske vrednosti in preneseni znesek so bili skoraj enaki. Poleg tega je Sodišče prve stopnje prezrlo njene nazorne izračune rezultatov prenosa enakega zneska iz drugih valut.

98. S Sodiščem prve stopnje se strinjam v tem, da zaradi uporabe različnih parametrov zadevne tablice ne prikazujejo jasno obstoja ali obsega različnega obravnavanja.

99. Po drugi strani si je mogoče misliti, da bi Sodišče prve stopnje kot končni rzsodnik v

sporu moralo bolj pozorno preučiti podatke, ker zagotovo kažejo na tako razlikovanje.

100. Poleg tega se mi zdijo sporna nekatera pravila, ki urejajo različico (i). Na primer, zakaj bi bilo treba upoštevati menjalne tečaje v letih od 1972 do 1984, če so bili prispevki vplačani v nacionalni sistem v letih od 1985 do 1995? In na prvi pogled se zdi težko utemeljiti – seveda, če je dobro finančno upravljanje eno od meril – pravilo, po katerem (kot v primeru španskega uradnika, ki ga je navedla M.-L. Lindorfer), če dodatno število let pokojninske dobe, ki se obračuna v sistemu Skupnosti z uporabo povprečnega menjalnega tečaja, presega dobo plačevanja prispevkov v nacionalni sistem, je treba ustrezni presežek od prenesenega zneska po preračunu preprosto izplačati zadevnemu uradniku.

101. Vendar, čeprav je M.-L. Lindorfer opredelila v metodah za preračun, ki privedejo do tega, da uradniki, ki prenašajo zneske iz določenih valut, prejmejo višjo „vrednost denarja“ od tistih, ki prenašajo zneske iz drugih valut, in, čeprav Sodišče prve stopnje ni pozorno presodilo teh napak tako, kot bi jih moralo, menim, da ni bila izkazana

diskriminacija, zoper katero je mogoče zahtevati sodno varstvo.

102. Kot sem poudaril zgoraj⁴¹, je različica (i) ugodnejša za zadevnega uradnika, če valuta nacionalnega sistema v obdobju prispevanja izgubi na vrednosti proti euru (ali predhodno belgijskemu franku), različica (ii) pa je ugodnejša, če nacionalna valuta pridobi na vrednosti. Lahko dodam, da nobena različica ni ugodnejša ali manj ugodna, če ta vrednost ostane nespremenjena. Možnost izbire (ali samodejna uporaba ugodnejše različice) pomeni, da ima vsak uradnik pravico do ugodnejše različice od obeh, ki sta na voljo.

103. Bistvo diskriminacije je v tem, da se podobni položaji obravnavajo različno oziroma različni položaji enako, brez objektivne in ustrezne utemeljitve.⁴² Vendar je treba za utemeljitev izpodbijanja v primeru diskriminacije po mojem mnenju tudi izkazati, da je to, da je bila stranka postavljena v manj ugoden položaj, posledica različnega obravnavanja.

104. V obravnavanem primeru samo dejstvo, da bi bila M.-L. Lindorfer postavljena v manj ugoden položaj ob uporabi različice (i) in da bi bil španski uradnik, čigar primer primerja s svojim, v manj ugodnem položaju ob uporabi različice (ii), dokazuje, da po eni strani dejansko obstaja objektivna in upoštevna razlika med njunima položajema in da se po drugi strani nihče od njiju ne more pritožiti iz razloga, da je bil postavljen v manj ugoden položaj, ker sta bila oba ugodneje obravnavana.

Določitev starosti in plače ob različnem času

105. Na koncu M.-L. Lindorfer graja način, kako je Sodišče prve stopnje obravnavalo njeno trditev, da naj bi uporaba dveh različic za izračun protivrednosti zneska v eurih, ki bi moral biti prenesen iz druge valute, povzročala neupravičeno diskriminacijo, ker se pri različici (i) upoštevata uradnikova starost in plača na dan zaposlitve, medtem ko se pri različici (ii) upoštevata starost in plača na dan dejanskega prenosa. V slednjem primeru sta starost in aktuarska vrednost (V) nujno višji, pa tudi plača (P) je lahko višja, tako da znižuje končni izračun.

106. Čeprav M.-L. Lindorfer navaja, da se Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi ni opredelilo do te trditve, Svet trdi, da je to storilo v točki 89, s tem da je navedlo, da se

41 — V točki 24.

42 — Kot je navedeno v točki 64 izpodbijane sodbe.

pri različici (i) od prenesenega zneska obračuna linearna 3,5-odstotna letna obrestna mera za obdobje od uradnikove zaposlitve do dejanskega prenosa (z izjemo obdobj, v katerih se ta znesek ni usklajeval ali se obrestna mera ni obračunavala v prenosnem nacionalnem sistemu)⁴³, medtem ko se ta obrestna mera ob uporabi različice (ii) ne obračuna.

Sklepne ugotovitve

109. Tako sem ugotovil, da je bila izpodbijana sodba nezadostno obrazložena v delu, v katerem vsebuje ugotovitev, da ni obstajala diskriminacija na podlagi spola, in jo je treba zato v tem delu razveljaviti.

107. Če je tako, je očitno neugodnost, ki nastane zaradi upoštevanja višje aktuarske vrednosti in morda višje plače, v drugem primeru do določene mere zmanjšana in lahko celo postane ugodnost. Čeprav po mojem mnenju iz besedila člena 10, od (2) do (4), izvedbenih pravil jasno ne izhaja, da se obrestna mera obračuna zgolj pri različici (i), je ta ugotovitev Sodišča prve stopnje temeljila na navedbi Sveta v odgovoru na pisno vprašanje in zdi se, da M.-L. Lindorfer tega ne izpodbija.

110. Zadeva je bila temeljito obravnavana in stanje postopka Sodišču dovoljuje, da dokončno odloči o zadevi v skladu s členom 61 svojega statuta. Zato bi moralo ugoditi ugovoru nezakonitosti, ki ga je podala M.-L. Lindorfer glede izvedbenih pravil Sveta, v delu, v katerem uporaba aktuarskih vrednosti pomeni diskriminacijo na podlagi spola, in ustrezno razveljaviti izpodbijano sodbo.

108. V teh okoliščinah menim, da M.-L. Lindorfer ni navedla nobene napake v izpodbijani sodbi v zvezi z domnevno diskriminacijo, ki izhaja iz dejstva, da sta starost in plača pri različicah (i) in (ii) določeni ob različnem času.

111. Na podlagi člena 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. M.-L. Lindorfer je priglasila stroške na prvi stopnji in v postopku s pritožbo.

43 — Glej točko 18 zgoraj.

Predlog

112. Zato menim, da bi Sodišče moralo:

- razveljaviti sodbo Sodišča prve stopnje z dne 18. marca 2004 v zadevi Lindorfer proti Svetu (T-204/01) v delu, v katerem je zavrnilo tožbo na podlagi tega, da ni obstajala prepovedana diskriminacija na podlagi spola;
- razglasiti za ničnega člen 10(3) splošnih pravil za izvedbo člena 11(2) priloge VIII h Kadrovskim predpisom, ki jih je Svet sprejel 13. julija 1992, v delu, v katerem določa uporabo aktuarskih vrednosti, ki se razlikujejo glede na spol;
- razveljaviti izpodbijano odločbo Sveta z dne 3. novembra 2000;
- naložiti Svetu plačilo stroškov na prvi stopnji in v postopku s pritožbo.